

D. Th. 2. 2. q. 10. a. 9. ubi id expressè reprobatur, dicens : « Infirmi in fide, de quorum subversione probabiliter timeri » possit, prohibendi sunt ab infidelium communione. » Ratio est, quia, cum adsit probabilitas labendi, jam adest formale periculum lapsus, quod (ut diximus) omnino est fugiendum, quando occasio est voluntaria; secus verò, si necessaria (ut diximus *l. 5. n. 63. de Medico et Parocho*). Imò rectè sentiunt *Pal. 1. 1. tr. 2. d. 2. p. 2. §. 3. n. 9. cum Suar. et Soto, Bann. ap. Tourn. tom. 3. p. 277. v. Major. item Salm. Val. et Azor. citati Tom. 1. l. 2. n. 26. v. Pariter*, quòd in necessitate extrema spirituali proximi non solum potes, sed teneris illi succurrere cum tali periculo probabili, quia tunc necessitas efficit, ut periculum evadat remotum; unde, si potes, teneris; idque docet idem *D. Thom. loc. mox cit.* ubi, postquam dixit prohibendos esse à communione infidelium eos, de quorum salute probabiliter timetur, addit : « nisi urgeat necessitas. » Dicit tamen *Tourn. l. c. cum Sylvo*, quòd si periculum sit tale, ut probabilior sit lapsus, tunc nullo modo potes, nec debes illi te exponere, quia quisque plus suam quam aliorum salutem respicere debet. Sed huic responderi posset, quòd in tali casu extremæ necessitatis, modò lapsus non sit moraliter certus, licèt sit probabilior, tenereris te fortius præmunire orationibus et operibus piis, et deinde fidere de majori auxilio Dei; rationabiliter enim tunc esset sperandum, fore ut Deus augeat auxilium, ubi major urgebit necessitas.

454. — Dubitatur 3. An pœnitens, qui versatur in occasione proxima voluntaria, possit unquam absolvi? Hic ante omnia oportet animadvertere quatuor propositiones proscriptas in hac materia. I. Propositio 41 damnata ab Alex. VII dicebat : « Non » est obligandus concubiniarius ad ejectionem concubinam, si hæc » nimis utilis esset ad oblectamentum concubiniarii (vulgò regalo), dum, deficiente illa, nimis ægrè ageret vitam, et aliæ » epulæ tædio magno concubinarium afficerent, et alia famula » nimis difficilè inveniretur. » II. Prop. 61 damn. ab Innoc. XI dicebat : « Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione » peccandi versatur, quam potest et non vult omittere, quinimo » directè et ex proposito quærit, aut ei se ingerit. » III. Prop. 62 ab eodem Innocent. damn. « Proxima occasio peccandi non est » fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugienda » occurrit. » IV. Prop. 63. « Licitum est quærere directè occasionem proxima peccandi, pro bono spirituali vel temporali » nostro, vel proximi. » Sed dubium fit, an qui non adhuc occasionem proximam removerit, possit prima vel secunda vice absolvi? Prima sententia affirmat, et hanc tenent plures auctores, prout *Suarez d. 32. sect. 2. n. 3. Pal. tom. 2. tr. 2. dub. 2. p. 9. §. 3. n. 18. Spor. n. 325. Elbel n. 108. Mazzotta t. 3. p. 577. Viva in Prop. 41 damn. ab Alex. VII, n. 16.* (citans *Cajet. et Cordub.*, sed *P. Milante* negat hos AA. esse pro hac sententia) et *Holz. t. 2. p. 148. n. 584. cum Tambur.* ac communior ut asserit; et consentit *Ronc. c. 4. q. 2.* pro prima vice, casu quo

pœnitens nondum advertit ad obligationem removendi occasionem. Ratio, quia (ut aiunt) talis pœnitens potest esse bene dispositus ad absolutionem, etiam nondum occasione dimissa, si verè proponat dimittere. Sed hîc distinguendum cum *S. Carolo Borromæo* (in *Instruct. suis Confessariis* tradita) inter occasiones quæ sunt in esse, prout cum aliquis concubinam domi detinet, vel dum aliqua famula peccat cum hero, quoties ab eo tentatur : et inter occasiones quæ non sunt in esse, utpote si quis loquendo probabitur in blasphemias, aut versando in cauponis prorumpit in rixas et ebrietates, aut convivendo cum sociis, ruit in verbis et cogitationibus obscœnis, etc. In occasionibus hujus secundæ speciei, quæ non sunt in esse, rectè docet *S. Carolus*, quòd si pœnitens firmè proponat ab eis se cavere, potest per unam aut duas etiamque tres vices absolvi. Quòd si postmodum emendatio non apparet, differri ei debet absolutio, donec ille cum effectu occasionem derelinquat. In occasionibus verò prioris speciei quæ sunt in esse, ait *S. Carolus* pœnitentem neque prima vice absolvendum (quascumque promissiones proferat), nisi priùs occasionem amoveat. Et hanc sententiam censeo (saltem ordinariè loquendo) omnino sequendam; eamque tenent *Cardenas* in *Prop. 61* damn. ab *Innoc. XI*, cum *Bon. Villal. et Candido, Tourn. 1. 2. p. 257. Reg. 1. Conc. p. 658. n. 1. P. Segneri Instr. Conf. c. 5. Auctor libri cui titulus : Istr. per li Confessori Noelli t. 1. n. 227. item Nao. Man. c. 16. n. 20.* ubi ait : « Concubiniarius cohabitans » concubinæ non debet absolvi, antequam ab ea separetur. » *Coininch. d. 8. de Pœnit. d. 17. n. 113.* ubi : « Eos, qui vivunt in » concubinato, nullo modo extra casum gravis necessitatis expedire » dit absolvere, antequam de facto separentur. » *Azor. p. 8. l. 3. c. 3. q. 2. Resp. non posse licitè eum absolvi, antequam ab ea* (scil. concubina) *separetur; item Rodr. Sylo. Fernand. Margarita, etc. ap. Pal. dict. n. 18. ex D. Augustino in c. Satisfactio, de Pœn. Dist. 3.* ubi sic dicit : « Satisfactio pœnitentiæ est peccatorum causas excidere, neque eorum suggestionibus aditum » indulgere. » Ergo tenetur pœnitens ante absolutionem occasionem auferre, alias suggestionibus aditum non præcluderet. Ratio 1. hujus sententiæ (ut ait *Cardenas*) videtur esse, quia prima sententia videtur damnata in præfata *Prop. 61* ab *Innoc. XI*. Sed hæc ratio non convincit; nam aliud est posse absolvi qui occasionem non vult omittere, ut dicebat propositio; aliud, qui licèt non velit omittere ante absolutionem, bene tamen vult omittere statim post absolutionem. Ratio 2. quia præceptum tollendi occasionem voluntariam est negativum, id est non permanendi in occasione (prout est præceptum non retinendi alienum), et hoc obligat semper et ad semper; unde qui potest occasionem statim removere et non removet, est in actuali transgressione præcepti, et ideo indispositus. Sed hæc ratio neque omnino satisfacit, vel saltem intelligenda est in solo casu quo pœnitens nolit statim post absolutionem tollere occasionem, et tantum promittat auferre in futurum; at si pœnitens in actu Confessionis firmè pro-

poneret remove statim ac domum redit, non video cur dicendus esset hic indispositus, et quòd præcepto contraveniat. Ratio potior et vera hæc mihi videtur esse: ablatio occasionis est res magnopere ardua, et non fit nisi quis magnam vim sibi inferat, ut avellatur ab illa occasione, ad quam propter præteritam sui animi adhæsiōnem remanet valde propensus; et ideo, si occasio non auferatur ante absolutionem, pœnitens de facili post absolutionem se decipiet, falsò sibi suadendo quòd tentationibus resistet, et sic, occasione non dimissa, profectò redibit ad vomitum. Qua de re, si talis vellet absolvi, antequam occasionem deserat, esset indispositus, quia se constitueret in probabili periculo infringendi propositum: ac propterea Confessarius, qui eum absolveret, ipsum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium iudicis, quàm medici, quia absolveret indispositum, non applicando illi remedium suæ saluti necessarium.

Dices: Pœnitens qui habet pro se opinionem probabilem, debet absolvi, quia cum sit dispositus habet jus ad absolutionem, juxta dicta *Tom. 1. l. 1. n. 25.* et dicenda *n. 604.* Ergo si quis efformaret sibi conscientiam probabilem juxta primam sententiam, teneretur Confessarius eum absolvere. Respondetur 1. quòd illicitum est (ut diximus mox supra *n. 453. dub. 2.*) se voluntariè exponere probabili periculo peccandi, unde peccat pœnitens, qui vult absolutionem recipere, antequam occasionem dimittat, cum se immittat in probabile periculum infringendi propositum, et ideo tanquam indispositus nullum jus habet ad absolutionem. Respondetur 2. Datò et non concessò, quòd pœnitens possit absolvi semel vel iterum ante dimissam occasionem, tamen, ut communiter dicunt DD. et ipsi adversarii concedunt, pœnitens non habet jus ut statim absolvatur, et propterea bene potest (et si potest, tenetur Confessarius ut partes sui muneris rectè agat) tanquam medicus, differre illi absolutionem, usquedum occasionem auferat.

Dixi tamen ordinariè; nam meritò excipiendus est 1. cum *Lugo d. 14. n. 151. Holz. n. 586. et Spor. n. 325.* casus quo pœnitens afferat extraordinaria signa doloris, quia tunc propter hujusmodi signa Confessarius prudenter potest judicare non adesse in pœnitente periculum illud proximam infringendi propositum; signa enim illa indicant pœnitentem uberiorem recepisse gratiam, qua magis constanter se geret in occasione removenda. Nihilominus, ait *Ronc.*, quòd ipse etiam in hoc casu absolutionem differret, usquedum occasio auferatur, si absolutio commodè differri posset; et ita etiam ego agerem.

Excipiendus 2. cum *Viva loco supra cit.* casus quo pœnitens, si absolutio differatur, non possit ad Confessarium redire, vel non nisi post longum tempus: tunc enim, si ille jam fuerit confessus peccata sua, et Confessarius prudenter judicare valeat eum firmam habere voluntatem tollendi occasionem statim ac poterit, tunc potest et debet ipsum absolvere, quia tunc pœnitens habet jus ut statim absolvatur. Nec obstat dicere, quòd ipse tunc re-

maneret in eodem periculo (ut mox dictum est) infringendi propositum. Nam respondetur, quòd hoc casu tale periculum de proximo fit remotum: sicut enim ratione gravis damni (ut infra dicitur) non tenetur pœnitens occasionem auferre, eò quòd periculum per se proximum ratione illius necessitatis evadit remotum; ita in casu nostro periculum illud infringendi propositum fit remotum ratione magni oneris, quòd pœnitens deberet subire iterum repetendi Confessionem apud alterum; tunc enim est constitutus in morali necessitate recipiendi absolutionem, antequam occasionem dimittat. Hoc tamen non admittendum, si pœnitens ab alio Confessario jam fuerit admonitus de occasione tollenda, et non abstulerit; quia tunc habetur tanquam recidivus, et minimè est absolvendus, nisi fortè afferat extraordinaria signa doloris, ut supra.

455. — Dubitatur 4. An possint absolvi, qui sunt in occasione proxima necessaria? Ut supra innumus, illa quidem dicitur occasio necessaria, quæ non potest relinqui vel physicè, vel moraliter; *physicè*, nempe si quis esset in carcere aut triremi, à quo discedere non posset; vel si esset in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam: *moraliter* verò, nempe si occasio tolli non posset sine scandalo; in his casibus bene absolvi potest, occasione non sublata, cum non teneatur pœnitens tunc illam auferre. Sed hic dubium fit, an possit quis manere in occasione proxima, si aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama, aut fortunis? Negat *Merbesius de Pœnit. diss. 4. n. 11.* dicens, pro nullo damno temporali aliquem excusari à dimittenda occasione proxima, et in parte consentit *Wig. tr. 5. n. 50.* ubi ait, esse obligationem auferendi occasionem, etiamsi infamia sit subeunda. Communiter tamen affirmant DD. non teneri pœnitentem occasionem dimittere, si aliter grave damnum temporale passurus sit, dummodo interim sit paratus uti mediis præscriptis; ita *Nav. Man. c. 3. n. 20. Sanch. Dec. l. 1. cap. 8. n. 3. Lugo d. 14. n. 152. cum communi, Pal. tr. 2. d. 2. p. 9. §. 3. num. 8. Tourn. tom. 2. p. 255 et 258. Reg. 3. Anacl. p. 619. n. 46. Holz. n. 580. v. Dixi, Bonac. de Matr. q. 4. p. 14. n. 11. Viva q. 3. a. 2. n. 6. Elbel n. 104. Laym. c. 4. n. 9. Renzi c. 2. sect. 1. q. 15. Spor. num. 326.* (qui tamen *n. 328. cum Palao* non excusat aliquem mediocriter divitem, qui ne patiat damnum centum ducatorum, occasionem non vellet deserere) et consentit *Concina p. 265. n. 17.* si pœnitens ex dimissione occasionis deberet pati infamiam, aut gravissimum detrimentum. Ratio, quia occasio peccandi non est in se peccatum, neque affert necessitatem peccandi; quapropter bene potest cum ea consistere vera detestatio peccatorum, et firmum propositum non relabendi, ac adhibendi debita remedia. Et quamvis præceptum vitandi occasionem proximam per se obliget ad non permanendum in occasione, tamen illud intelligendum est obligare, cum quis voluntariè in occasione persistit, non verò si maneat ex necessitate; moraliter autem hæc necessi-

tas intervenit, quando sine magno detrimento, aut incommodo nequit occasio dimitti; etenim tunc periculum formale et proximum opportunis adhibitis mediis ad non relabendum, fit materiale et remotum; non enim qui est in periculo, sed « qui amat » periculum (ut dicitur in *Eccles.* 3.) peribit in illo; » non autem amat periculum, qui invitus subit. Hinc optimè S. Basilius (in *Constit. Mon. c. 4.*) dixit: « Qui urgenti aliqua causa et necessitate, se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cum tamen aliàs nollet, non tam dicitur amare periculum, quam in vitus illud subire: et ideo magis providebit Deus, ne in illo pereat. » Idem satis confirmatur ex *c. Laudabile de Frig. et Mal.* ubi sic habetur: « Quòd si ambo (sermo est de conjugibus ab initio impotentibus) consenserint simul esse, vir eam, etsi non uxorem, saltem habeat ut sororem. » Ergo (ut notat *Sanch.*) ne ipsi infamiam patiantur, bene eis permittitur simul habitare cum periculo tactuum. Remedia autem pro his qui reperiuntur in occasione proxima præsertim peccati turpis, sunt videlicet major oratio, frequentior usus Sacramentorum; quotidie ante imaginem Crucifixi renovare promissionem non ampliùs peccandi; vitare ne versetur solus cum sola; fugere ab aspectu complicitis, et similia.

Hinc dicunt *Sporer n. 322.* cum communi, *Busemb. ut supra casu 10. Mazzotta t. 3. p. 574. Pal. l. c. n. 12. cum Graff. Fernand. etc. Laym. c. 4. num. 9. cum Nav. cap. 3. num. 11. Sanch. Sa, Henr. Cajet. et Philarch.* quòd ii qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant, discedere nolunt, quia sine magna difficultate non possunt, absolventi sunt, si sint parati remedia adhibere. Idem dicit *Viva q. 3. a. 4. n. 9.* de chirurgis qui medendis mulieribus, et de Parochis qui in excipiendis earum Confessionibus pluries peccant, si aliter ipsi non possent vivere juxta suum statum. Vide dicta *T. 4. l. 5. n. 63. vers. Queritur.*

456. — Hæ sententiæ probabilissimæ sunt; verùm in praxi omnes conveniunt expedire, ut iis, qui versantur in occasione proxima etiam necessaria, differatur absolutio. Imò, ut ego quid sentiam in hac re, ingenuè dicam: nunquam absolverem eum, qui est in occasione proxima extrinseca (nam de intrinseca aliter infra loquar), præsertim si occasio sit de materia turpi, semper ac absolutio commodè differri posset. Censeo enim quòd Confessarius tanquam Medicus tenetur aptare suo pœnitenti remedia opportuna, ut ille suam faciat salutem; reorque nullum aliud aptius antidotum ministrari posse ei, qui est in occasione proxima, quàm dilationem absolutionis; dum experientia docet, quòd pœnitentes, postquam absoluti discedunt, ut plurimum negligunt media præscripta adhibere, et sic facillimè recidunt. Cum è converso, quando ipsis absolutio denegatur, vigilantius satagunt remedia exequi, et tentationibus obsistere, impulsique quidem a timore, ne cum ad Confessarium redibunt, iterum sine absolutione dimittantur. Et casu quo pœnitens priùs admonitus ab alio Confessario media præscripta neglexerit, et eodem modo fuerit re-

lapsus, dico omnino dimittendum esse sine absolutione, nisi forte extraordinaria signa doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinariè loquendo, absolutionem denegarem, quando commodè absolutio posset differri. Fortasse alicui hæc tradens nimis rigidus videbor; sed ego, cum pœnitentes offendissem hujusmodi occasionum laqueis irretitos, sic semper egi et semper agam; hac enim via incedens non me rigidum, sed maximè erga eos benignum esse puto, quandoquidem nullus isto aptior modus mihi videtur, ut ipsi à peccatis et ab æterna damnatione eripiantur, et è contrario crederem quòd, si benignè agendo absolutionem quam petunt eis præstarem, causa essem ut miserè in vitiis marcescerent. Quisque suo sensu abundet. Utinam verò omnes Confessarii cum hujusmodi pœnitentibus ita se gererent, multò quidem minora crimina committerentur, et longe plures animæ perditionem vitarent! Ego sentio et dico, quòd ubi agitur de liberando pœnitente à peccato formali, licèt permittatur manere in materiali, tunc Confessarius curare debet, in quantum christiana prudentia concedit, uti opinionibus benignioribus, gravi tamen fundamento roboratis. Ubi verò opiniones benignæ propinquius admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occasionis proximæ, dico quòd Confessario expedit uti sententiis rigidioribus; sic enim magis consulet suorum pœnitentium saluti.

457. — Dubitatur 5. An qui in occasione necessaria etiam adhibitis remediis semper eodem modo relabatur, possit absolvi, nisi priùs occasionem deserat? Prima sententià, quam tenet *Lugo de Pœnit. d. 14. n. 152. Pal. tom. 2. d. 2. p. 9. n. 3. Holzm. de Pœn. n. 583. item Gob. Fabri, Pallao. et alii apud Croix l. 5. n. 261.* et probabilem putat *Tamb. in Meth. Conf. l. c. n. 10.* dicit, posse eum absolvi toties quoties, modò habeat sufficientem dolorem et propositum. (Advertit tamen *Lugo, n. 160.* quòd, cum aliquis semper immediatè post Confessionem facillè recidit, is censetur carere vero dolore et proposito, et ideo non absolvendus.) Secunda tamen verior sententià, quam tuentur *Busemb. supra n. 449. Ronc. de Pœn. c. 4. q. 3. Tourn. t. 2. pag. 258. Reg. 3. Viva in prop. 41. Alex. VII. num. 17. cum Suar. Nav. et Reg. Mazzotta t. 3. pag. 577.* qui vocat communem; item *Caj. Tann. Carden. et alii cum Croix l. cit.* qui vocat veram, tenet hunc non posse absolvi, nisi occasionem deserat, cum jactura adhuc vitæ, si opus sit, quando nulla emendatio nec probabilis spes emendationis appareat. Ratio, quia homo tenetur cum omni jactura vitare periculum proximum peccati formalis. Et licèt aliquando ob justam causam possit permitti periculum peccati, nunquam tamen potest permitti peccatum; cum autem nulla spes appareat emendationis, periculum utique fit formale, et à peccato se jungi non potest, et ideo omnino est vitandum cum quocumque damno temporali etiam vitæ. Hic enim currit illud *Marc. 9. 46.* « Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum: Bonum est tibi lus- » cum introire in regnum Dei, quàm duos oculos habentem

» mitti in gehennam ignis. » Et aliunde *Lucæ* 9. 25. « Quid enim » proficit homo, si lucretur universum mundum, se autem ipsum » perdat, et detrimentum sui faciat? »

Dices cum *Lugo*: Ergo iste neque prima vice poterat absolvi, cum idem adfuerit periculum. Respondeo quod dispar est ratio; nam, cum occasio est necessaria, ope mediorem periculum materialiter proximum fit formaliter remotum; at cum adhibitis remediis non adest spes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, et ideo omnino vitandum cum quocumque incommodo. « Sin autem (ait S. Carolus in *Instruct. Confess.* loquens de puella quæ domi haberet occasionem necessariam) » post similes præcautiones comperiat Confessarius pœnitentem » in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tandem evenire debeat. » Hinc *c. Falsos* 6. de *Pœn. dist.* 5. etc. *Fratres* 8. *ib.* dicitur debere dimittere sua officia milites, negotiatores, curiales, etc. qui norint illa non posse exercere sine peccato; sic enim loquitur S. Gregor. VII in *cit. c. Falsos*: « Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio ditus, quod sine peccato exercere non possit (difficultas notatur, advertit Glossa, non impossibilitas), si culpæ gravioribus irretitus ad pœnitentiam venerit, recognoscat se veram pœnitentiam non posse peragere, nisi negotium, aut officium deserat. » Idem clarius confirmat Innoc. II in *dict. c. Fratres*, dicens: « Falsa enim fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio vel curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet. »

Secus verò dicendum cum *Holz.* d. n. 583. *Laym. de Pœn.* c. 4. n. 10. et *Sporer* num. 326. cum *Sanch. Nav.* et aliis communissimè, si in præsentem huiusmodi pœnitens afferat extraordinaria signa doloris; tunc enim jam effulget spes emendationis.

438. — Hic pro complemento huius puncti refert adicere ea quæ tradidit D. Carolus Borromæus in *Instruct. Confessar.* (*Act. Mediolanen.* p. 4. pag. 653.) ubi distinguens inter occasiones proximè de se inductivas ad peccatum, ut est domi retinere concubinam, et occasiones proximas peccandi ob pravum habitum alicujus, sic dixit: « Pœnitentem in aliqua ex his occasionibus versantem, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam aleret, non debet sine dubio Confessor absolvere (intelligit, ne prima quidem vice), nisi hanc occasionem antea sustulerit. Pro aliis verò occasionibus (minùs impellentibus), quales sunt aleæ, vatiatio, aspectus minùs pudici, colloquia, gestus, etc. non absolvatur, nisi eas dimittere pœnitens polliceatur. Quod si jam aliàs pollicitus sit, nec emendatus fuerit, absolutio differatur, donec emendationem agnoverit. »

Deinde hæc addidit: « De operibus quæ ad malum inclinant, ut saltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio, et alia huiusmodi, quorum occasione si homo peccare consueverit, nequaquam debet absolvi, nisi primum

» eam omnino dimiserit. Quod si Confessori visum fuerit ex » prima aut secunda pœnitentis pollicitatione et non ampliùs, » ipsum occasionem hanc dimissurum, poterit eum absolvere; » absolutionem autem differat, si promissis non steterit, donec » emandatam omnino fuisse occasionem agnoverit. »

« Et quia potest contingere, ut pœnitens cum his omnibus à Confessore propositis occasionem non possit dimittere sine periculo (intellige damni vitæ, famæ, vel honorum), aut scandalo, debet adhibere remedia; et primò differatur absolutio (intelligendum etiãsi pœnitens ille prima vice confiteatur peccatum) donec emendationis signa dederit. Quod si inde infamiæ periculum pœnitenti acciderit (nempè si incurrat infamiam, nisi tunc communicet), et confessor talia contritionis in eo signa perspexerit (ut prudenter dispositum iudicet), debitamque ad excipienda remedia dispositionem observaverit, tunc poterit absolvi. Quod si tamen non emendatus sit pœnitens fuerit (scilicet etiãsi adhibitis remediis), non absolvatur, donec occasio illa sublata fuerit. »

439. — Quæritur IV An possint absolvi illi qui in peccatis sunt consuetudinarii, aut recidivi? Distinguendum est inter consuetudinarium sive habituatam, et recidivum. *Consuetudinarius* intelligitur hic qui prima vice suum pravum habitum confitetur, et iste bene potest absolvi, etiãsi nulla emendatio præcesserit, modò eam seriò proponat, ut cum sententia communissima dicit *Croix* l. 6. p. 2. n. 1820. Ratio, quia talis pœnitens ex una parte non est præsumendus malus, ita ut velit indispositus ad Sacramentum accedere; ex illa bene præsumitur dispositus dum peccata sua confitetur, cum ipsa spontanea confessio sit signum contritionis, nisi obstet aliqua positiva præsumptio in contrarium; omnes enim conveniunt, quod dolor per Confessionem manifestatur. Vide *Juenin. Instit. Theol.* t. 7, pag. 408. *Salm. de Sacr. in gen. c. 1. n. 11.* Nec valet dicere quod eadem prava consuetudo est signum indispositionis; nam licèt pravus habitus reddat peccatorem propensorem ad peccatum, non tamen dat præsumptionem suæ infirmæ voluntatis. Attende quæ docet Catechismus Rom. de *Pœnit.* n. 60. « Si, » audita confessione, judicaverit (Sacerdos) neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit. » Nota omnino defuisse.

Recidivus autem est ille, qui post Confessionem in eadem peccata relapsus est. Hic dubitatur an possit absolvi? Adsunt tres sententiæ. Prima quam tenent *Sylo. Henr. Tanner. Sanctius, etc.* ap. *Salm. tr. 17. de Juram. c. 2. n. 169*, dicit hunc absolvendum esse toties quoties confitetur, nisi ex aliqua circumstantia iudicetur indispositus; aliàs semper dispositus est censendus, utque talis jus habet ad absolutionem. Sed hæc sententia falsa est, ut infra dicemus. Secunda sententia omnino opposita, quam tenent *Merbes de Pœnit. p. 141. Reg. 2 et 3 Joan. Instit. Theol. de*

pœnit. t. 7. c. 1. art. 1. q. 3. et Genett. t. 4. c. 7. q. 15, dicit nunquam peccatorem habituatum censendum esse dispositum ad absolutiōem nisi diu conversionem suam per emendationem probaverit. Et idem sentit *P. Conc.* p. 360. §. 4. per totum; quamvis alibi p. 722. n. 24. et p. 719. sic in praxi temperet suam doctrinam, dicens: « Et ut errandi periculum declines, si vides » bina vel trina absolute te posse infirmum curare, esto in » misericordia dives. Emendatio peccatoris securior omnibus » regulis est norma vel impertiendi vel denegandi absolutiō- » nem. » Tertia sententia communis quam sequimur, et tenent *Sanch. Dec.* l. 2. c. 32. n. 45. et l. 3. c. 5. n. 13. *Pal. tr.* 18. de *Juram.* d. 1. p. 9. n. 3. *Bon. eod. tit.* t. 2. d. 4. q. 1. pag. 3. in *fine*, *Lugo d.* 14. n. 166. *Petroc. t. 4. de Pœn. c. 7. q. 9. Spor. eod. t. c. 2. n. 332. Az. t. 2. l. 11. c. 3. q. 4. Viva de 2. Præc. q. 7. art. 7. n. 4. Laym. c. 4. n. 10. Holz. p. 149. n. 589. Anacl. p. 62. n. 49. P. Milante in d. prop. 60. Exerc. 35. Wig. t. 13. num. 98. et Salm. l. c. cap. 5. num. 68. cum Suar. Sayr. Hurt. Prado, Rodr. Lop. etc.* docet, quòd peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non potest absolvi, nisi afferat extraordinaria signa suæ dispositionis.

Prima pars est contra primam sententiam dicentem, quòd recidivi debent absolvi semper ac ad Sacramentum accedunt. Et probatur ex Prop. 60 damnata ab Innoc. XI, quæ dicebat « Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, » naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, » nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore pro- » ferat se dolere et proponere emendationem. »

Ratio est, quia, ut Confessarius possit pœnitentem absolvere, debet esse moraliter certus de ejus dispositione; unde, quamvis peccator prima vice se confitens censendus sit dispositus, eo quòd (ut diximus) nulla ei obstat præsumptio in contrarium; tamen quando jam in alia Confessione ipse fuit admonitus, et eodem modo cecidit, nullo adhibito conatu, et nullo impleto ex mediis à Confessario præscriptis, frequens ille relapsus signum præbet, vel saltem prudentem dat suspicionem, quòd sua pœnitentia non sit vera: qui enim firmè proponit (bene ait *Lugo d.* 14. n. 160.) rem sibi moraliter possibilem, non ita facile sui propositi obliviscitur, sed saltem per aliquod tempus perseverat, et difficilius aut rarius cadit. Hinc S. Isidorus l. 2. *Sent. c.* 16. sic ait: « Ille pœnitentiam dignè agit, qui sic præterita mala de- » plorat, ut futura iterum non committat. » Et S. Augustinus *ap. eumd. Isidor.* sic optimè scripsit: « Qui pectus suum tundit, » et se non corrigit, solidat peccata, non tollit. » Ideo S. Carolus Borrom. in sua *Instruc. ad Confess.* (in *Act. Synod. Mediol. t. 2. p. 653.*) bene docuit: « Proroganda est absolutio eis qui à » multis annis in iisdem peccatis perseverarunt, nec ut emen- » darentur laborarunt. » Et hoc ait *Lugo l. c.* accidere posse etiam in Confessione venialium, in quibus pœnitens sit habituatus. Nam licèt communiter dicant DD. quòd facilius absolvi

possint qui in eadem recidunt venialia, quia ipsorum occasiones sunt frequentiores, quas evitandi non adest obligatio tam stricta; tamen meritò dicit *Elbelp.* 229. n. 112. sæpe timendum esse, ne sint nullæ et sacrilegæ Confessiones illorum, qui propositum de prædictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt. Unde bene advertit cum *Spor. n.* 339, quòd hujusmodi pœnitentes, potiùs quàm se vexent, ut omnia sua venialia exactè confiteantur, attendant ad illa clavibus subjicienda, de quibus noverint verum habere dolorem et propositum.

Dicunt verò *Sanch. Laym. Lugo, Pal. Viva, Spor.* cum aliis *locis c.* quòd his non obstantibus, bene poterit absolvi recidivus usque ad tertiam vel quartam vicem, etiamsi eodem modo relapsus fuerit, et nullum adhibuerit remedium. Veneror tantorum DD. auctoritatem; sed ego eorum opinioni nunquam acquiescere potui: etenim cum pœnitens jam fuerit in alia Confessione admonitus, et eodem modo reinciderit, nullumque ad se emendandum conatum adhibuerit, eadem suspicio utique recurrit, qua fit ut Confessarius non possit habere de ejus dispositione moralem certitudinem, sufficientem respectivè ad hoc Sacramentum, ut infra explicabitur.

Secunda verò pars est contra secundam sententiam, quæ cum intolerabili rigore dicit nunquam absolvi posse consuetudinarium, nisi per longam experientiam constet de ipsius emendatione. Ratio nostræ sententiæ est, quia relapsus, tametsi præbeat aliquam suspicionem, non tamen certum exhibet signum indispositionis; bene enim contingere potest, quòd pœnitens verè habuerit firmam voluntatem non relabendi, et tamen vi pravi habitus sit relapsus, ut advertit S. Anselmus (*de Simil. t. 189.*) dicens quòd consuetudinarii, « pravo usu irretiti, volentes » nolentes in eadem vitia dejiciuntur. » Unde quoties pœnitens affert signa extraordinaria doloris, per ea tollitur suspicio illa de indispositione, et tunc Confessarius prudenter judicare poterit suum pœnitentem satis esse dispositum. Unde rectè ait *P. Milante in prop. 60 damn. ab Innoc. XI, supra relata pag. 386.* quòd ibi « non excluditur absolute consuetudinarius utcumque » talis, sed qui nullam dat emendationis spem. Igitur consuetu- » dinarius, qui dat aliquam emendationis spem, modò hæc sit » solida et fundata, potest absolvi. » Tot autem auctoritates SS. Patrum, quas adducunt adversarii, nihil aliud probant, quàm magnam illam difficultatem, quæ adest in extirpando pravo habitu; sed bene docet *Lugo d.* 14. n. 166. cum *Suar. Sanch. Reg. Henr.* et aliis communiter, quòd « Dispositio sufficiens est » dolor et propositum præsens, non emendatio futura, atque » ita pœnitens poterit absolvi, licèt judicetur relapsurus. » Nec verum est, quòd sola temporis probatio unicum sit signum mutatae voluntatis; nam voluntatis mutatio pendet à divina gratia, quæ tempore non indiget, sed in instanti operatur, et ideo non solum per experimentum temporis, sed etiam per alia quidem signa patèneri potest. Imò aliquando alia signa præsentis dispositionis

multò melius manifestant mutationem voluntatis, quàm experientia temporis; nam signa illa directè indicant dispositionem pœnitentis, experientia verò tantùm indirectè; adeo ut non rarò evenire poterit quòd aliquis etiam longo tempore se à vitis pro mundi hujus honestate contineat, ut ait D. Gregor., et nihilominus non sit ritè dispositus. Propterea, quoties pœnitens affert vera signa doloris et propositi, toties bene absolvi poterit, ut clarè colligitur ex *c. Septies 23. dist. 3.* ubi D. Hieronymus sic inquit: « Septies cadit justus. Si cadit, quomodo justus? Si justus, quomodo cadit? Sed justus vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam semper resurgit. Non solum septies, sed septuagies delinquenti, si convertatur ad pœnitentiam, peccata donantur. » Et D. Joannes Chrysost. *Hom. 14. in 2. ad Cor.* scripsit: « Temporis moram non quæro, sed animæ correptionem; hoc itaque fac demonstres, sintne compuncti, » sintne in melius immutati, et res tota confecta est. » Hinc Auctor Libri Romæ editi, cui titulus (*Istruz. per li Novelli Confes. p. 1. c. 15. n. 356.*) sic inquit: *Se la ricaduta nasca dalla propria fragilità, senz' altra causa estrinseca voluntaria è quasi temerità il dire, che ogni ricaduto sia indisposto.* Ac ideo in *c. 9. n. 213.* dicit, quòd peccator relapsus propter mali habitus vim statim absolvendus est, si firmam habeat voluntatem adhibendi media ad se emendandum, additque: *E giudichiamo, che il fare altrimenti sia troppo rigore, e che il Confessore facendolo s' allontanerebbe dal vero spirito della Chiesa, e del Signore, e dalla natura del Sacramento, il quale non solamente è giudizio, ma è medicina salutare.*

460. — Sed rogabis, quænam sint hæc signa extraordinaria doloris, cum quibus recidivus statim possit absolvi? Plura hujusmodi signa traduntur ab AA. supra allatis locis citatis quæ sunt videlicet: I. Major dolor patefactus per lacrymas, suspiria, aut cordialia verba, ait *Lugo, Laym. Milante, Holzm. Croix, Tamb. Lohner, Renzi, et Salm. de Pœnit. cap. 5. n. 65.* Dicit autem *Gon. t. 4. c. 5. q. 19.* non esse sæpe credendum lacrymis peccatorum, nam sæpe lacrymæ proveniunt ab humano affectu. Vice non sæpe melius hic Auctor dixisset non semper; nam revera, ut bene ait *P. Mil.*, hujusmodi lacrymæ, præsertim in mulieribus et rudibus, non semper sunt signa veræ pœnitentiæ; quandoque enim proveniunt ex aliqua passione, quam pœnitentes exponunt, vel ex motivo negatæ absolutionis, vel damni passi aut imminentis. Cæterum lacrymæ pœnitentium, ut plurimum oriuntur ex compunctione cordis, maximè si effundantur post auditam concionem vel monitionem Confessarii præbenti aliquod compunctionis motivum. Hinc *S. Leo (Ep. 82. Theodor. Epis.)* sic docuit: « In dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque neglige, cum ipsam pœnitendi affectionem credamus ex Dei inspiratione conceptam. » Nota cum credamus, quapropter ordinariè, nisi aliud percipiatur oppositum, credendus est pœnitens

ex inspiratione Dei lacrymas effundere. Hic etiam facit illud quod attulimus D. Joannis Chrysostomi mox supra, ubi dixit compunctionem signum esse veri doloris.

II. Minor numerus peccatorum, ut dicunt *Busemb. Wigandt, Laym. Sporer, Anacl. P. Segneri, Lohner, Gob. Mazzotta, Tamb. et Renzi.* Hoc tamen intelligendum, cum pœnitens fuerit in eisdem occasionibus et tentationibus peccandi: aut si ille post ultimam Confessionem diu se continuerit, v. gr. per 20 vel 30 dies, cum ante assuetus fuerit prolabi pluries in hebdomada: vel si relapsus fuerit post magnum conflictum, ut rectè aiunt *Croix et Anacl. III.* Studium adhibitum ad emendationem: *Lugo, Laym. Sporer, Salmant. Mazzotta:* aut si pœnitens adhibuerit jejunia, eleemosynas, orationes et Missas, ut bonam faceret Confessionem, et ad absolutionem se disponeret. Fuga spontanea occasionum; *Croix et Mazz.* Impletio mediorum præscriptorum à Confessario: *Wigandt, Busemb. et Maz. IV.* Si pœnitens quærat media ad se emendandum; *Laym. Lugo, Salm. Mazz., Wigandt, Holzm. Milante, etc.* Aut si promittat remedia adhibere, vel antea præstita melius exequi; *Lugo, Segneri, Croix, et Mazzotta;* maximè (ait *Lugo*) si nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis. Sed hujusmodi promissionibus pœnitens non omnino fidendum, cum pœnitentes facile promittant, ad absolutionem obtinendam, omnia exequi quæ Confessarius imponit, sed non rarò postea negligunt. V. Spontanea Confessio, ut dicunt *Laym. P. Segneri, Tamb. et Mazz.;* dummodo pœnitens non confiteatur ex obligatione præcepti Paschalis, vel impulsus à parentibus, pædagogo, aut domino; nec propter quemdam usum se confitendi in aliquibus Festis, nempe Nativitatis Domini, Assumptionis B. Mariæ, etc.; sed accedat omnino sponte et verè à lumine divino inspiratus, ad solum finem adipiscendi Dei gratiam. Præcisè hæc spontanea confessio signum esset dispositionis, si pœnitens, ut accederet ad Sacramentum, notabilem conatum adhibuit, scil. longum iter est aggressus, abstinent à lucro illius diei, magnum conflictum internum, sive externum superavit, et similia. VI. Si accedit ductus ab aliquo extraordinario motivo, nempe concionis auditæ, mortis alicujus amici, vel ex timore terræ motûs, illuvionis, pestis, etc. *P. Milante et Croix.* VII. Si pœnitens confiteatur peccata prius culpabiliter ommissa; *Croix.* VIII. Si pœnitens priusquam accedit, restituerit ablaturum, vel reparaverit famam proximi læsam. *Milante.* IX. Addo cum *Milante,* si post peccata pœnitens ad monitionem Confessarii significet se adeptum fuisse novam cognitionem suæ iniquitatis, vel periculi suæ damnationis. Addit *Croix n. 1821.* esse etiam signa extraordinaria, si pœnitens dicat se pœnituisse statim post peccatum, si cupiat satisfacere, si magnam pœnitentiam bono animo acceptet, si protestetur ex seipso malle mori, quàm relabi. Hæc signa dico saltem deservire posse ad alia signa dispositionis adjuvanda.

Hæc autem signa dispositionis recidivorum Auctores præfati

non casu tradiderunt, sed experientia docti. Unde puto nequam errare eum qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab hujusmodi DD. non humilis notæ. Dicere autem, quòd ipsi scripserint ex passione affecti, ut suæ ipsorum doctrinæ cum plausu exciperentur, vel propter aliquid hujusmodi, non videtur carere aliqua labe temeritatis. Quòd si hoc non est censendum, non debet credi hos tam graves DD. à Deo lumine suo fuisse destitutos in re quæ directionem respicit conscientiarum totius populi Christiani; tantò magis quòd circa tales sententias nulla Ecclesiæ proscriptio intercessit. Nec officit quòd plures opiniones quæ circumferuntur non sunt ab Ecclesia damnatæ, et tamen ab aliis communiùs ut laxæ reputantur; nam Ecclesia non omnes opiniones, quæ casus particulares respiciunt, damnat, quamvis non approbet; sed sententias, quæ universalitatem conscientiarum spectant, Ecclesia nec approbat, nec tacet, ut dixit S. Aug. Ep. 119. « Ecclesia Dei multa tolerat, et tamen quæ » circa fidem sunt, vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet. »

461. — Cæterum, ut ad propositam materiam redeamus, certum est 1. Quòd Confessarius tenetur differre absolutionem, usque dum fiat moraliter certus de dispositione sui pœnitentis, saltem per experimentum temporis, vel mediorum, si pœnitens sufficiens nondum præbeat signum suæ dispositionis. Vide *Salm. de pœnit. c. 5. n. 66.* Attamen notandum est (prout diximus de *Sacram. in gen. n. 57.*) quòd in aliis Sacramentis, cum materia sit physica, physica requiratur certitudo; sed in hoc Sacramento pœnitentiæ, cum materia sit moralis, prout sunt actus pœnitentis, sufficit certitudo moralis, sive respectiva. Sic enim docuit *D. Th. 1. 2. q. 91. a. 3. ad 3.* « Nec oportet, quòd omnis mensura sit » omnino infallibilis..., sed secundum quod est possibile in genere suo. » Et 2. 2. q. 47. ar. 9. ad 2. « Certitudo non est similiter quærenda in omnibus, sed in unaquaque materia, » secundum proprium modum; quia verò materia prudentiæ » sunt singularia contingentia, circa quæ sunt operationes humanæ, non potest certitudo prudentiæ tanta esse, quòd omnino sollicitudo tollatur. » Unde quoad nostrum propositum spectat, sufficit quòd Confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione pœnitentis, et non obstat ex alia parte prudens suspicio indispositionis; alias vix ullus posset absolvi, dum quæcumque signa pœnitentium non præstant nisi probabilitatem dispositionis, ut rectè docet *P. Suarez de Pœnit. d. 32. s. 2. n. 1.* ubi ait, quòd oportet, et sufficit, ut « Confessarius prudenter et probabiliter judicet pœnitentem esse dispositum. » Et hoc videtur satis exprimi in *Catech. Rom. de Pœnit. n. 60.* ubi dicitur: « Si audita Confessione (Sacerdos) judicaverit, » neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis » dolorem pœnitenti omnino defuisse, absolvi poterit. » Ergo semper ac Confessario positivè non innotescit pœnitenti omnino defuisse dolorem, ipsum absolvere potest. Hinc Auctor *sup. cit. (Istruz. per li Noo. Conf. p. 1. c. 15. n. 360.) cum Esparsa sic*

loquitur: *Donde noi fermiamo qui per ultimo la conclusione, ch'è la chiave di tutta questa materia; non ricercarsi altro per amministrare la Penitenza, che un giudizio prudente probabile della disposizione del penitente. Onde se le circostanze non fondano un dubbio prudente, ch'egli non sia sufficientemente disposto, non dee il Confessore inquietare se stesso, nè il penitente per averne l'evidenza, che non è possibile.* Et huic conducit textus in *c. A nobis 2. de Sentent. Excom.* ubi dicitur: « Judicium Dei veritatis, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; judicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam et fallere sæpe contingit, et falli. »

462. — Certum est 2. et commune apud omnes, quòd possit Confessarius differre absolutionem pœnitenti etiam disposito, et etiam sine ejus consensu, semper ac prudenter judicet dilationem esse utilem ejus emendationi. Ita *Salm. de Pœnit. c. 5. n. 68. Lugo d. 14. n. 168. Holz. n. 587. Ronc. c. 4. q. 5. R. 1. Croix n. 1764. Viva in Prop. 60, damn. ab Innoc. XI n. 13. Carden. in camd. Prop. n. 24. cum Suarez, Sa, Sanch. et aliis passim,* contra paucos. Ratio, quia pœnitens, quamvis habeat jus ad absolutionem ratione Confessionis peractæ, non tamen habet jus ut statim absolvatur; Confessarius enim, cui non solùm Judicis, sed etiam Medici competit munus, bene potest, imò meo judicio (ut supra dixi) tenetur differre absolutionem, quando judicat tale remedium esse necessariò utile salutis sui pœnitentis.

463. — Magnum dubium quod vertit est, an hoc remedium dilatæ absolutionis sæpius expediat adhibere, vel ne, pœnitenti jam sufficienter disposito ad absolutionem sine ejus consensu? Commune est apud DD. nullo modo expedire absolutionem differre, quando dilatio magis obfutura quàm profutura censetur; ita *Viva in prop. 60. damn. ab Innoc. XI n. 9. et Salm. c. 5. n. 67. Lugo d. 14. n. 168. Sanch. Dec. l. 2. c. 33. n. 45 et Mazz. t. 3. p. 577.* cum aliis communiter. Idem dicendum, cum ex dilatione absolutionis pœnitens pateretur notam infamiæ, ita *Croix n. 1764. et Mazzotta, l. c. cum Sanch. Pal. Tourn. Concina, Anacl. Laym. Bon. Holz. Sporer,* et aliis quos attulimus *n. 455.* Extra autem hos casus sentit *Hurtadus Res. 21. n. 206.* semper expedire differre absolutionem consuetudinariis, imò *Concina p. 719. n. 19. ac Juenin. et Merbes. loc. cit.* dicunt tale remedium ipsis esse necessarium, ut ipsi operibus suam conversionem comprobent. Quinimo *Juenin.* in opere de *Sacram. tract. de Pœn.* sic rigidissimè loquitur: « Qui mortaliter peccarunt, non debent absolvi, nisi ad viri prudentis judicium tempore operibus conversionem probarint... » Toti antiquitati persuasum fuit contritionem non esse unius diei opus, sed multorum mensium, imò et nonnunquam annorum. » Et in *Instit. Theol. t. 7. de pœnit. cap. 1. art. 1. q. 3.* addit, hoc servandum esse, etiamsi pœnitens semel peccaverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium, et similia. Loquens verò de peccatore habituato, inquit, « nunquam ipsum censi dispositum ad absolutionem, nisi diu

» conversionem per emendationem probaverit. » Alii verò, ut *Busembaus infra dub. 5. n. 1. Vicia in prop. 60 damn. ab Innoc. XI, Dicast. d. 10. dub. 29. Croix n. 1768. Salm. cap. 5. n. 67, etc.* dicunt rarò expedire quòd pœnitenti disposito differat absolutio. Melius dicendum quòd certa regula in hoc statui non possit, sed Confessarius ex circumstantiis occurrentibus se dirigere debet, et postquam Deo se commendavit, ut erit à Deo inspiratus, absolutionem differat, vel impertiatur. Unde sapienter Episcopi Belgii Bruxellis congregati, in Decreto ad suos, anno 1697, sic statuerunt: « Confessarius à quibusvis peccatoribus gravioribus, etiam recidivis, stata lege non exigat, ut per notabile tempus præviè exercuerint opera pœnitentiæ; sed cum SS. Patribus expendat Deum in conversione peccatoris, non tam considerare mensuram temporis, quàm doloris. » Vide *ap. Croix l. 6. p. 2. num. 1824.*

Ut autem hęc meum proferam iudicium, dico, quòd si pœnitens relapsus sit ob causam seu fragilitatem intrinsecam, ut accidit in peccatis pollutionis, delectationis morosæ, odii, blasphemiarum et similium; rarò puto differendam esse absolutionem recidivo sufficienter disposito per signum extraordinarium. Et casu quo dilatio videatur expedire (quidquid dicant *Juenin. Merbes.* requirentes dilationem per menses et annos), veriùs dicendum absolutionem non differri debere plus quàm ad octo vel ad decem dies; prout dicitur ab Auctore libelli, cui titulus *Istruz. per li Confessori, di Terre, e Villaggi c. 1. §. 4.* approbati Neapoli à doctissimo et Illustr. Episcopo D. Julio Torno, (ibique citatur *Ludovic. Habert in Praxi S. Pœnit. tr. 4. p. 417.*) et ab alio Auctore jam citato libri (*Istruz. per li Nocelli Conf. c. 9. n. 225.*) Hi censent dilationem mensis esse excessivam et periculosam, quia post tantum temporis difficilè pœnitentes redibunt. Et huic favet N. SS. P. Benedict. XIV, in sua *Epist. Encycl. quæ incipit Apostolica, (in Bullar. t. 3. n. XIX.) §. 22.* ubi alloquens Confessarios, qui ex justa causa differunt pœnitentibus absolutionem, sic hortatur, « illos ut quantocius revertantur invitent, atque animos addant, » ut ante reditum ea quæ illis agenda præscribuntur ritè perficiant; ex quo fiet, ut ad Sacramentale forum regressi, absolutionis beneficio donentur. » Ad summum dico absolutionem differendam usque ad quindecim dies. Dixi 1. si pœnitens sit relapsus ex causa intrinseca; nam si reinciderit ex occasione extrinseca, dico absolutionem omnino differendam esse usquedum tollatur occasio, si sit voluntaria; si verò necessaria, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc ordinariè loquendo certè non sufficiet dilatio 10 vel 15 dierum. (Vide quæ diximus de hoc puncto supra n. 452. *Quæst. III.*) Dixi 2. rarò, nam regulariter censeo non discedendum à sententia communi, quam tradunt *Sanch. Dec. l. 2. c. 32. n. 45. Laym. c. 6. n. 10. Lugo d. 14. n. 106. Fill. tr. 7. Instruct. c. 3. Abelly de Pœn. c. 5. s. 20. n. 3. Dicast. d. 10. dub. 29. Nav. c. 3. n. 21. Croix n. 1822.* cum communi ut asserit, *Salm. c. 5. n. 68. Spor. c. 2. num. 130. Tol.*

l. 5. c. 13. nempe non esse differendam absolutionem pœnitenti, qui relapsus est ex intrinseca fragilitate, quia in tali pœnitente magis sperandum profuturam fore gratiam Sacramenti, quàm dilationem absolutionis.

464. — Sed dices, cur differenda est absolutio pœnitenti qui est in occasione extrinseca, et non illi qui relapsus est ex prava consuetudine, cum eodem modo impellat ad peccandum occasio extrinseca, ac prava consuetudo? Respondetur: Alio quidem longè diverso modo ad peccatum impellit occasio extrinseca, quàm pravus habitus; occasio enim per objecti presentiam, quæ vividas excitat cogitationes, vehementer movet sensus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intensiorem; et ideo pœnitens maximam sibi vim inferre debet, non solum ad superandam tentationem, sed etiam ad conandum, ut periculum per fugam familiaritatis cum persona complicitis ex proximo fiat remotum. Prava autem consuetudo, cum non habeat objectum extrinsecum præsens, non ita utique sicut occasio ad peccandum impellit; unde fit, ut pœnitens minorem vim inferre debeat ad abstinendum à peccato. Præterea, cum pravus habitus sit quid intrinsecum et inseparabile à persona, extirpatio habitus minùs quam remotio occasionis pendet à propria voluntate; et ideo magis sperandum fore ut Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvet ad perseverandum. His positis, imprudenter agit Confessarius, si absolvit eum qui est in occasione extrinseca, saltem antequam experiatur quòd ille per fugam reddat periculum remotum; nam alias eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum, eo quòd talis pœnitens post obtentam absolutionem facilè negliget fugam necessariò adhibendam, et sic sine dubio relabetur. E converso prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si verè est dispositus per signum extraordinarium doloris; quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum, cum ex una parte non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens, et ex alia majora Deus præbebit auxilia pœnitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest; hinc magis sperandum fore ut ille emendetur per auxilium gratiæ in Sacramento susceptæ, quàm per dilationem absolutionis. « Sæpe juvat (ait doctus *P. La Croix*, qui egregiè tractat de hoc Sacramento Pœnitentiæ) relapsis absolutio, » tum ob auxilia gratiæ quæ confert Sacramentum, et quibus » potest muniri absolutus, quia pia exercitia ab efficacia Sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora et efficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex institutione Christi » inerit eis major vis satisfactoria; tunc etiam spes est usurum » ferventiùs mediis præscriptis, nam dilatio multos offendit, quia » non redeunt, sed redduntur obdurati. » Idque expressè approbatur à *D. Th. Suppl. q. 25. a. 1. ad 4.* ubi inquit: « Dicendum » quòd majus remedium præbetur contra peccata vitanda ex » gratia, quàm ex assuetudine nostrorum operum. » Hinc rectè dicunt *Salm. c. 5. n. 67. in fine*: « Cur de peccatore non habente